

Pozos de ambición

Ángel Antonio Pérez Gómez

Abans que res, he de confessar que em predisposen en contra els directors i actors que, des del primer moment, ens volen convèncer que el seu film o la seva interpretació són absolutament memorables. És el que m'ha passat en veure *Pozos de ambición*, obra davant la qual m'he sentit incòmode quasi des dels primers fotogrames. Tractaré, no obstant això, de ser tan equànime com em sigui possible a l'hora de valorar aquesta nova obra de Paul Thomas Anderson, la qual les nominacions als Oscar, els premis a Berlín i alguns guardons més ja han situat en l'Olimp del cinema.

He llegit en alguna gasetilla que durant el rodatge el director mirava totes les nits *El tesoro de Sierra Mare*, de Huston. No ho dubt, però em sembla que *Pozos de ambición* té una font d'inspiració molt més evident: *Avaricia*, de Stroheim, pel·lícula a més coetània d'*Oïll!*, la novel·la d'Upton Sinclair que parcialment s'adapta en el guió. En efecte, Daniel Plainview apareix dominat des de la primera imatge pel furor d'un possés. N'hi ha prou de veure amb quina ràbia cava en la dura roca esperant trobar l'or negre de la seva febril cerca. No s'apartarà gens ni mica d'aquesta actitud bregosa i irascible que tindrà esclats periòdics

de còlera brutal i fins homicida. Si no fos a bastament aquest tret fonamental en l'estructura del seu caràcter, la interpretació de Daniel Day-Lewis el fa ressaltar fins a la sobreactuació, juntament amb la seva expressió facial taciturna i estòlida.

No és simplement la recreació d'un personatge que va fer fortuna en la novel·la i el cinema nord-americans del segle passat: l'*strong silent man*, el *dur silenciós* de tants films policíacs i westerns. Anderson exhuma aquest prototip com a hereu de Bogart i de James Dean (no ens hem d'oblidar de *Gegant*). Per la seva part, Daniel Day-Lewis s'encarrega amb la seva retòrica interpretativa d'emparentar-lo amb Brando (*Un tipus dur*) o amb algunes de les més celebrades actuacions dels seus compatriotes Charles Laughton o Alec Guinness, també famosos pels seus excessos quan el director de torn era incapaç de posar-los a retxa.

Aquesta grandiloqüència callada (valgui la paradoxa) impregna tota la pel·lícula, el títol espanyol de la qual parla d'ambició, tal vegada sense pretendre-ho, fent justícia no tan sols al protagonista de ficció sinó al realitzador mateix, desitjós de ser reconegut com a cineasta important. I, al meu parer —discutible, evidentment—, perjudica considerablement la narració de la pintoresca biogra-

fia de Daniel Plainview, buscador impenitent, no de petroli, sinó de reconeixement social.

En efecte, amb encert notable (cal admetre-ho), Anderson es nega a proporcionar-nos les claus, els traumes que han conformat el seu caràcter i l'han convertit en un individu feréstec, únicament preocupat per convertir-se en un magnat del petroli a qui cap persona no *ningunegi*. Per això, les seves relacions amb H. W., fill adoptiu, i amb Eli Sunday, el predicador, acabaran a garrotades, en un cas, metafòricament, en l'altre, al peu de la lletra. No hi ha lloc per als afectes en una personalitat amenaçada pel pànic del fracàs, la humiliació i el rebuig. És el que mai no pot tolerar i, quan per necessitats estratègiques, hagi de suportar qualsevol d'aquestes tan temudes situacions, més tard se'n venjarà amb atacs d'ira fulminants i irrefrenables. Quelcom no gaire diferent del que passa a Eli, el fals profeta de l'Església de la Tercera Revelació, tan desitjós d'èxit com el seu antagonista Plainview.

Cal parlar també del plantejament visual i musical del film. La fotografia d'Elselit es basa en un fort expressionisme, en un clarobscur, en què el negre ha estat substituït pel marró o ocre de la terra que, quan és regada pel petroli, es converteix, literalment, en betum. També les llums insisteixen pesadament en aquest contrast violent entre llum i ombra, claredat i foscor. Per això abunden albes i capvespres, i quasi mai no brilla un sol clar i rotund enmig d'aquests erms que després seran camps petrolífers.

També la música de Jonny Greenwood utilitza, en el pla sonor, un registre idèntic. La partitura em sembla molt singular, concebuda per a un sistema de so com el *dolby stereo*, amb peces molt notables i originals, amb un ús de la percussió i el ritme realment avantguardista, amb melodies que voregen l'atonalisme, encara que no falten també moments melodramàtics més tradicionals en la factura i utilització que en fa dins la narració. És una banda sonora molt atrevida, molt més innovadora que no els aspectes visuals del film. Recorda d'alguna manera les troballes de Max Steiner a *King Kong* o de Bernard Herrmann a *Psicosi* o *Vertigen*.

Pozos de ambición dura dues hores i mitja llargues. Em semblen excessives per narrar una història que, en el seu ascetisme, ha prescindit de

molts d'elements que la farien més digerible pel gran públic. Perquè el retrat d'aquest personatge endurit, astut, malvat i gens simpàtic acaba per ser reiteratiu. Abans de la meitat del metratge ja sabem a què atènyer-nos respecte de les seves intencions i accions. Res de nou ens afegeixen la resta de minuts, sinó confirmació del que hem previst.

Què hem de dir d'Anderson? Que intenta imitar els grans del seu ofici, que també ell, com Daniel Plainview, dubta de la seva vàlua i, en conseqüència, no s'atura de fer ostentacions de suposada genialitat. Els seus problemes d'autoestima ens deixen freds, com els d'aquest feréstec magnat del petroli que l'esquerrà Sinclair va tractar de mostrar en tota la seva lletgesa moral i que Anderson converteix en un ésser tan odiós que, al capdavant, no acabes de creure-te'l. Almenys, això em va passar a mi. Deman perdó a qui la pel·lícula hagi semblat una obra mestra..., i als admiradors de Daniel Day-Lewis, que a *Pozos d'ambición* va pel seu vent. ■